

Поливода В.В., доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ІМІТАЦІЙНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ РОЗШУКОВИХ ДІЙ

Відповідно до чинного Кримінального процесуального кодексу України основним засобом негласного отримання доказів на стадіях кримінального процесу є негласні слідчі (розшукові) дії (гл.21 КПК України). Завдяки таким діям розкриваються та розслідуються понад 85 % тяжких й особливо тяжких злочинів, а вчинених в умовах неочевидності, організованими злочинними угрупованнями, проти основ національної безпеки - 100 %. Негласні слідчі (розшукові) дії законодавець визначив як різновид слідчих (розшукових) дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених КПК України (ч. 1 ст. 246) [1]. Негласні слідчі (розшукові) дії змінили роль слідчих органів, які раніше, виконуючи свою функцію з розслідування злочинів, здійснювали лише офіційну гласну процесуальну діяльність. Відтепер же вони разом із тим можуть застосовувати й негласні слідчі (розшукові)

дії, що, по суті, являють собою негласну оперативно-розшукову діяльність.

Розглядаючи засоби, які використовуються під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, необхідно зазначити, що вони позиціонуються із засобами оперативно-розшукової діяльності. Так, відповідно до ст. 273 КПК України за рішенням керівника органу досудового розслідування, прокурора при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій можуть бути використані заздалегідь ідентифіковані (помічені) або несправжні (імітаційні) засоби. З цією метою допускається виготовлення та використання спеціально виготовлених речей і документів, створення та використання спеціально утворених підприємств, установ, організацій. Використання заздалегідь ідентифікованих або несправжніх (імітаційних) засобів з іншою метою забороняється [1].

Виходячи із загального поняття засобів, які використовуються при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій необхідно виділити несправжні (імітаційні) засоби. До імітаційних засобів слід віднести: спеціально виготовлені речі; спеціально виготовлені документи; спеціально утворені підприємства, установи, організації. Розглянемо кожен з видів несправжніх (імітаційних) засобів, які використовуються при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій.

1. Спеціально виготовлені речі. До таких речей можна віднести засоби, які необхідні як допоміжний засіб для виконання завдання при проведенні негласної слідчої (розшукової) дії. До таких засобів можна віднести: засоби маскування, тобто предмети гардеробу, які, наприклад, вказують на певну професійну індивідуальність особи, автомобілі, обладнані під транспортні засоби комунальних, ремонтних та інших служб, комплекти ключів, маніпуляційне приладдя (відмички).

2. Спеціально виготовлені документи. До такого засобу відносяться документи прикриття (печатки, штампи, установчі документи спеціально утворених підприємств та організацій, державні номерні знаки транспортних засобів тощо). Крім того, до спеціально виготовлених документів можна віднести й імітацію грошових купюр (кукла), які можуть бути використані при

проведенні окремих негласних слідчих дій (контрольоване постачання, оперативна закупка).

3. Спеціально утворені підприємства, установи, організації. Житлові та службові приміщення можуть бути використані як спеціально утворені підприємства, установи, організації. Таким чином, житлові, службові та інші приміщення є засобом створення умов для проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Виготовлення, утворення несправжніх (імітаційних) засобів для проведення конкретних негласних слідчих дій оформлюється відповідним протоколом.

У разі необхідності розкриття до завершення досудового розслідування справжніх відомостей щодо спеціально утворених суб'єктів господарювання або щодо особи, яка діє без розкриття достовірних відомостей про неї, про це повідомляється орган, співробітником якого є особа, яка таким способом здійснює негласні слідчі (розшукові) дії, та керівник органу досудового розслідування, прокурор, який прийняв рішення про використання таких засобів у проведенні негласних слідчих (розшукових) дій. Рішення про розкриття справжніх відомостей про вказану особу, обставини виготовлення речей чи документів або спеціального утворення підприємства, установи, організації приймається керівником органу досудового розслідування, прокурором. У разі необхідності щодо особи, відомості про яку підлягають розкриттю, вживаються заходи безпеки, передбачені законом[1].

Несправжні (імітаційні) засоби, застосовані під час проведення негласної слідчої (розшукової) дії, використовуються в процесі доказування у вигляді первинних засобів чи знарядь вчинення злочину, за винятком випадків, коли суд встановить порушення вимог КПК України під час проведення відповідної негласної слідчої (розшукової) дії [1].

Таким чином, проаналізувавши засоби, які можуть використовуватись при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій, до несправжніх (імітаційних) засобів можна віднести:

- спеціально виготовлені речі;
- спеціально виготовлені документи;
- спеціально утворені підприємства, установи, організації.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України (відповідає офіційному тексту). - К.: Центр учбової літератури, 2012. - 254 с.
2. Оперативно-розыскная деятельность / Под. ред. К.К. Горяинова, В.С. Овчинського, А.Ю. Шумилова. - М., 2002. - 22. - 794.